

Ключевые слова: экономическая стабильность, национальная экономика, структурная перестройка, макроэкономические пропорции.

SUMMARY

In this article research the conception aspect of transformation of Ukraine national economy structure. Argued necessary overcome of source export orient it, activity of light industry, mechanical engineering, agriculture and development institution structure of economy, mechanisms of management it.

Keywords: economic stability, national economy, structural reorganization, macroeconomic proportions.

АНАЛІЗ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН

Дубель В.М., ДонНУ

В сучасних умовах розвитку світової економіки значно зростає важливість раціонального природокористування. Перш за все, йдеться про екологічно збалансований економічний розвиток суспільства, який не порушує здатність екосистем до відновлення.

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю переходу від традиційного техногенного до нового типу соціально-економічної розбудови суспільства, ґрунтованого на принципах сталого розвитку, пріоритеті соціальних і екологічних цінностей, дотриманні екологічного імперативу, гуманізму в усіх сферах існування суспільства.

Метою роботи є аналіз еколого-економічного розвитку країн, особливостей переходу до еколого-економічного розвитку країн різних типів.

Дослідженням проблеми пошуку оптимального шляху розвитку суспільства з урахуванням стану навколишнього природного середовища займалися такі видатні вітчизняні і зарубіжні вчені, як Л. Абалкін, І. Александров, І. Амоша, О. Веклич, В. Герасимчук, В. Геєць, Е. Гірусов, С. Дорогунцов, Я. Жаліло, С. Куркуленко, Ю. Макогон, Л. Мельник, Г. Пастернак-Таранушенко, Г. Черніченко, М. Хвесик та інші. Разом з тим не існує єдиного підходу до визначення еколого-економічного розвитку та шляху до його розбудови. Практичні кроки щодо переходу країн до еколого-економічного розвитку не знаходять відповідного висвітлення та оцінки в суспільстві, особливо в країнах, що розвиваються.

Вибір країн для аналізу трансформаційних еколого-економічних перетворень відбувався за наступними принципами.

1. Країни згруповані за рівнем соціально-економічного розвитку. Виділено 3 групи країн: розвинені, країни, що розвиваються та країни з транзитивною економікою. Загалом для аналізу еколого-економічних трансформацій було вибрано 34 країни.

2. До кожної групи увійшли країни, що є найбільш типовими представниками та уособлюють в собі притаманні цій групі країн риси. Крім того, ці країни займають значні території та концентрують значну частку населення. Загальна чисельність населення вибраних для аналізу країн складає 4,7 млрд. осіб, а їх загальна площа становить 79 млн. км², що складає 71,4% від загальної чисельності населення світу, та 58,4% від загальносвітової поверхні суші.

3. Важним фактором при виборі країн для аналізу було географічне розташування. Групи сформовано таким чином, щоб було представництво усіх континентів і регіонів світу.

Аналіз еколого-економічного розвитку країн пропонується проводити за трьома основними напрямками: екологічним, економічним та соціальним.

До групи економічних індикаторів еколого-економічного розвитку можна віднести наступні показники:

1. ВВП на душу населення (у поточних доларах США).
2. Зростання ВВП, % річних.
3. Частка високотехнологічного експорту (% від експорту промислових товарів).
4. Споживання енергії (в кг нафтового еквівалента на душу населення).
5. Інфляція, дефлятор ВВП (% річних).

Динаміка ВВП на душу населення дає уявлення про економічні можливості країни, продуктивність її праці робітників, тенденції соціально-економічного розвитку.

Протягом 1990-2009 рр. в світі відбувалася загальна тенденція до зростання розмірів ВВП на душу населення. Проте загальний процес зростання ВВП мав свої регіональні особливості та відрізнявся в різних групах країн.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Темпи зростання ВВП в середньому по групі розвинених країн протягом звітного періоду склали 194% та становили в 2009 р. 42,3 тис. дол. США на душу населення. Для розвинених країн притаманне незначне коливання в розмірах цього показника. Загальна тенденція свідчить про поступове зростання розриву у величині ВВП на душу населення між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Якщо в 1990 р. показник ВВП на душу населення в країнах, що розвиваються становив лише 8,6% від показника розвинених країн, то в 2009 р. він зріс до 12%.

В країнах з транзитивною економікою протягом 1990-2009 рр. показник ВВП на душу населення зріс в середньому на 320% та становить 6617 дол. США на душу населення.

Світове зростання економіки відбувалося до 2007 р. в різних групах країн за різними моделями. В розвинених країнах зростання ВВП відбувалося стало, але показники в останні роки в середньому не перевищували 4% (рис. 1).

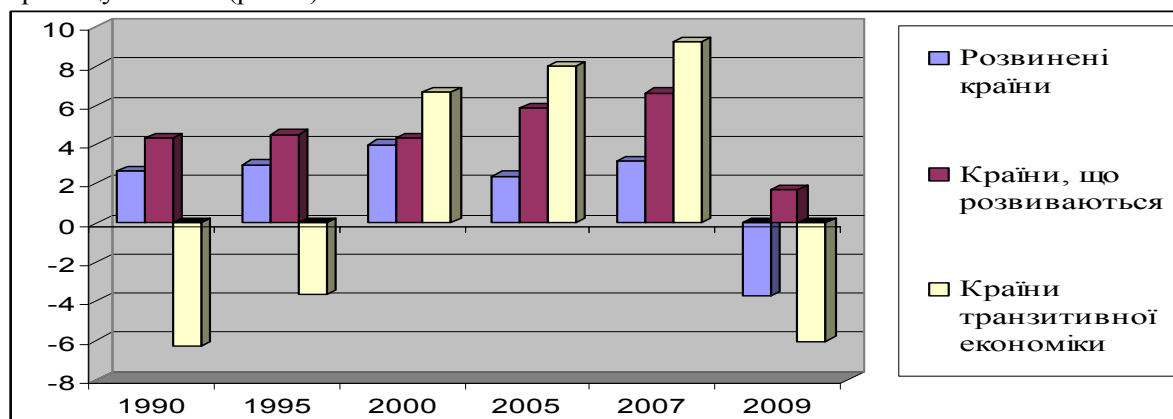

Рис. 1. Зростання ВВП, % річних

В країнах, що розвиваються до світової кризи відбувалося стабільне зростання ВВП в середньому на 4-6% щорічно. Показники 2009 р. в багатьох країнах, що розвиваються були від'ємними, та все одно значно вищими за показники зростання ВВП в розвинених країнах та в країнах з транзитивною економікою.

Найбільш складна ситуація з показником зростання ВВП спостерігалася протягом 1990-2009 рр. в країнах з транзитивною економікою (табл. 1).

Таблиця 1.

Зростання ВВП в країнах з транзитивною економікою, % річних.

Країна	1990	1995	2000	2005	2007	2009
Країни транзитивної економіки, в тому числі	-6,27	-3,64	6,70	8,00	9,25	-6,04
Білорусь	-1,2	-10,4	5,8	7,8	9,8	1,4
Грузія	-14,8	2,6	1,8	9,6	12,3	-3,9
Казахстан	-11,0	-8,2	9,8	9,7	8,9	1,2
Латвія	-7,9	-0,9	6,9	10,6	10,0	-18,0
Російська Федерація	-3,0	-4,1	10,0	6,4	8,5	-7,9
Узбекистан	1,6	-0,9	3,8	7,0	9,5	8,1
Україна	-6,3	-12,2	5,9	2,7	7,9	-15,1
Естонія	-7,1	5,0	9,6	10,2	7,1	-14,1

Загальна тенденція до зростання ВВП країн з транзитивною економікою спостерігалася до 2008 р. та відбувалася найбільш високими темпами в світі. Особливо це стало помітно з початку нового тисячоліття, коли середні показники зростання ВВП становили 6-9%. Країни з транзитивною економікою зазнали найбільших втрат в наслідок світової економічної кризи. Це відбулося через значну вразливість і низьку стійкість соціально-економічних систем цих країн до зовнішніх загроз.

Протягом 1990-2008 рр. частка високотехнологічного експорту в загальному обсязі експорту промислових товарів розвинених країн становила 19,9%. В країнах з транзитивною економікою показник високотехнологічного експорту становить в 2009 р. 7,7% від експорту промислових товарів, що на 33% менше, ніж в 2000 р. але на 69% більше, ніж в 1990 р.

Споживання енергії на душу населення в розвинених країнах значно перевищує відповідний показник в країнах, що розвиваються та країнах з транзитивною економікою. Протягом 1990-2007 рр. середній показник споживання енергії на душу населення в розвинених країнах зріс на 9,6%. При

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

цьому в розвинених країнах практично вдвічі збільшився розмір ВВП на душу населення протягом звітнього періоду, що вказує на ефективне використання енергії та перехід до еколого-економічного типу розвитку цієї групи країн.

Країни, що розвиваються протягом 1990-2007 рр. збільшили обсяги споживання енергії на душу населення в середньому на 41%.

З 1995 р. показник споживання енергії на душу населення в країнах з транзитивною економікою суттєво не змінився до 2007 р., а показник ВВП на душу населення виріс в середньому в 4 рази. Це свідчить про позитивні зміни в цих країнах, що спрямовані на підвищення ефективності суспільного виробництва, застосування нової техніки і технологій, зміні ставлення до природи.

Розвинені країни мають найбільш стабільну економіку та досягли найнижчих в світі значень інфляції. Протягом 1990-2009 рр. показники інфляції в цій групі країн знизилися з 4,1% до 1,1%. Країни, що розвиваються демонструють сталу динаміку зниження інфляції. Протягом 1990-2009 рр. показник інфляції в середньому по групі країн, що розвиваються скоротився з 168% до 3,4%. За той же час показник інфляції в країнах з транзитивною економікою скоротився в середньому з 246,9% до 5,3%.

Для аналізу еколого-економічних трансформацій в країнах різних груп запропоновано наступні екологічні показники.

1. Викиди CO₂ (метричні тонни на душу населення).
2. Викиди метану (тис. тонн в еквіваленті CO₂).
3. Інші викиди парникових газів, ГФУ, ПФУ та SF₆ (тис. метричних т в еквіваленті CO₂).
4. Викиди закису азоту (тисяч метричних тонн в еквіваленті CO₂).
5. Площа лісів.
6. ВВП на одиницю енергоспоживання в постійних цінах 2005 року ППС у дол. США за кг нафтового еквіваленту.

Серед основних показників, що характеризують ступінь втручання суспільства в природні процеси можна вважати викиди CO₂ через його вплив на зміну температурного режиму в атмосфері. Показник викидів CO₂ в середньому по групі розвинених країн залишився на рівні 1990 р.

Країни, що розвиваються в середньому збільшили обсяги викидів CO₂ на 32% порівняно з 1990 р. Основними причинами зростання обсягів викидів CO₂ країнами цієї групи є: індустріальний розвиток, намагання будь за що наростити обсяги суспільного виробництва, застосування застарілої техніки і технологій, розміщення на їх території «брудних» підприємств, низька технічна і екологічна культура населення тощо.

Світовими лідерами за викидами метану є Китай, США, Індія, Російська Федерація, Бразилія, Індонезія – всі найбільші країни світу за розмірами території, обсягами виробництва та чисельністю населення.

З 1990 р. темпи зростання викидів парникових газів серед розвинених країн становили 161%. Країни, що розвиваються за цей час збільшили викиди парникових газів в 4 рази. Безперечним лідером за темпами зростання обсягів викидів в цій групі є Китай, який зростив викиди в 13,6 раз.

Країни з транзитивною економікою також значно підвищили обсяги викидів парникових газів протягом звітнього періоду. Головним забруднювачем в цій групі країн виступає Російська Федерація, на долю якої припадає переважна більшість обсягів викидів парникових газів.

Світова тенденція свідчить про повільне зростання обсягів викидів закису азоту з 1990 р. Лише в країнах з транзитивною економікою відбувається стійке зниження викидів цього газу головним образом через спад виробництва в хімічній промисловості України та Російської Федерації, які були основними постачальниками закису азоту в природу. Розвинені країни зростили обсяги викидів закису азоту порівняно з 1990 р. на 4%. Країни, що розвиваються значно збільшили обсяги викидів закису азоту, з 1990 р – на 28%.

Яскравою ілюстрацією ставлення населення до навколишнього природного середовища є показник площі лісів. Розвинені країни і країни з транзитивною економікою з 1990 р. поступово підвищують площу лісів. Загальний показник площі лісів країн, що розвиваються знизився на 12% та склав 22%. Яскравий приклад Нігерія, де площа лісів становить зараз лише 11,3%, що менше показника в Великій Британії.

Лідерами за показником ВВП на одиницю енергоспоживання є розвинені країни, що не виглядає дивним, зважаючи на застосування новітніх технологій та впровадження енергозберігаючих технологій. Ефективність використання енергоресурсів в розвинених країнах з 1990 р. зросла на 24% (рис. 2).

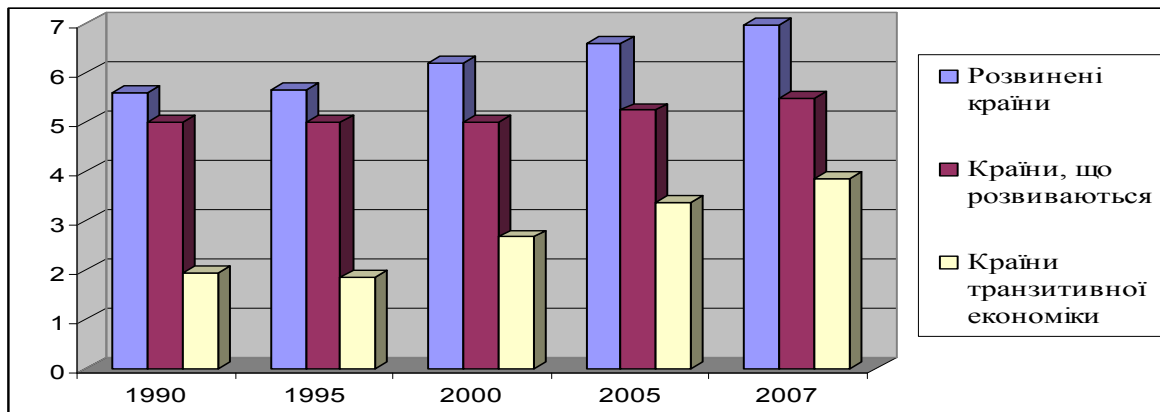

Рис. 2. Показник ВВП на одиницю енергоспоживання, дол. США за кг нафтового еквіваленту

Країни, що розвиваються досягли значного прогресу в питанні раціонального споживання енергоресурсів. Ситуація з раціональним використанням енергоресурсів в країнах з транзитивною економікою останніми роками дещо покращилася, та залишається доволі сумною.

Для аналізу еколого-економічних перетворень в країнах світу були вибрані наступні показники соціального розвитку:

1. Народжуваність (на 1000 осіб).
2. Смертність (на 1000 осіб).
3. Природний приріст населення (на 1000 осіб).
4. Очікувана тривалість життя при народженні.
5. Доступ міського населення до джерел води, %
6. Державні витрати на освіту (% від ВВП).
7. Рівень грамотності (% людей у віці 15 років і старше)
8. Витрати на НДДКР, % від ВВП.

Протягом 1990-2008 рр. спостерігалася загальна тенденція до зменшення показника народжуваності серед всіх груп країн. Особливо значне зниження народжуваності відбулося серед країн, що розвиваються. В цій групі середній показник народжуваності на 1000 осіб населення протягом звітного періоду знизився з 30,4 до 21,8 осіб. Народжуваність серед розвинених країн зменшилася на 11%, з 13,6 осіб в 1990 р. до 12,1 осіб на 1000 осіб населення в 2008 р. В країнах з транзитивною економікою показники народжуваності населення в 2008 р. порівняно з 1990 р. скоротилися на 19%.

Світові показники смертності населення в цілому мали тенденцію до зниження. Значною мірою ця тенденція обумовлена зростанням соціальної захищеності населення, підвищенням рівня медичного обслуговування населення в країнах, що розвиваються, впровадженням останніх досягнень науки і техніки в усі галузі господарства, розвитком невиробничої сфери тощо.

Демографічні показники відображають по суті сукупність економічних, регіональних, етнічних, історичних, політичних особливостей розвитку тієї чи іншої соціально-економічної системи.

В розвинених країнах протягом звітного періоду показник природного приросту знизився на 21% та склав 3,7 особи на 1000 осіб населення.

В країнах, що розвиваються середній показник природного приросту протягом звітного періоду скоротився на 34% і склав 14,5 особи на 1000 осіб населення. Основною тенденцією можна вважати перехід протягом 1990-2008 рр. значної кількості країн, що розвиваються з другого до першого типу відтворення населення.

Очікувана тривалість життя в 2008 р. в розвинених країнах становила в середньому 80,6 років, що значно вище, ніж в країнах, що розвиваються та країнах з транзитивною економікою.

Країни, що розвиваються протягом звітного періоду також демонстрували позитивну динаміку показника тривалості життя. Це свідчить про правильний напрямок розвитку та врахування досвіду розвинених країн.

Середня тривалість життя населення країн з транзитивною економікою залишається протягом звітного періоду практично однаковою – 69-70 років.

Показник дитячої смертності відображає загальний рівень розвитку медичних послуг та профілактики захворювань, забезпечення материнства та дитинства, турботу в суспільстві про майбутнє покоління. В цьому сенсі безперечними лідерами в світі є розвинені країни, де показник дитячої смертності наближується до 0.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Значно скоротилися показники дитячої смертності в країнах, що розвиваються з 52 до 31 дитини на 1000 народжених. Протягом 1990-2009 рр. рівень дитячої смертності в країнах транзитивної економіки скоротився з 30 до 16 осіб на 1000 народжених живими.

Міське населення всіх розвинених країн та практично всіх (в середньому 99%) країн з транзитивною економікою мають 100% доступ до джерел води. Що стосується країн, що розвиваються, то ситуація досить неоднозначна. Міське населення має 99-100% доступ до джерел води в Єгипті, Південноафриканській республіці, Саудівській Аравії, Таїланді, Уругваї, Чилі, Бразилії та інших країнах. Разом з тим, в окремих країнах доступ міського населення до джерел води залишається на низькому рівні: Судан – 64%, Нігерія – 75%, Алжир – 85%.

Розвинені країни витрачали на освіту в 2008 р. в середньому 5,17% від ВВП, країни, що розвиваються – 4,04%, країни з транзитивною економікою – 4,3% від ВВП.

Розвинені країни мають 100% грамотність серед дорослого населення. Практично всі країни з транзитивною економікою мають також 100% показник грамотності дорослого населення, що обумовлено ставленням в соціалістичних країнах до системи освіти. В країнах, що розвиваються, показник грамотності серед дорослого населення суттєво коливається і в середньому складає 83,7%.

Показники витрат на наукові дослідження в країнах, що розвиваються значно поступаються показникам розвинених країн. В середньому витрати на НДДКР в цій групі в 2008 році склали 0,65%, що складає лише 24% від витрат розвинених країн. Країни з транзитивною економікою в більшості витрачають на наукові потреби до 1% ВВП.

Таким чином, перше місце за інтегрованим показником еколого-економічного розвитку займають розвинені країни. Це країни із стабільними соціально-економічними системами, де розвиток не супроводжується погіршенням стану навколишнього середовища. Дещо поступаються їм країни з транзитивними економіками. Країни, що розвиваються мають суттєве відставання від розвинених країн за рівнем еколого-економічних перетворень, але темпи їх розвитку та динаміка і тенденції перетворень в країнах, що розвиваються вказують на еколого-економічну спрямованість розвитку цих країн.

В умовах глобалізації та сучасних посткризових процесів в світі потрібна активна участь всіх країн в розбудові нових відносин між суспільством і природою, в основі яких будуть закладені ідеї гармонії та сталого розвитку. Практичному втіленню цих ідей буде сприяти перехід світового співтовариства до еколого-економічного типу розвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський / В. Базилевич, Д. Вальтер, В. Хартманн та ін.; наук. ред.: В. Базилевич, Д. Вальтер. – К.: Знання, 2010. – 518 с.
2. Капица, Л.М. Индикаторы мирового развития/Л.М. Капица. – 2-е изд. – М.: МГИМО(У)МИД России, 2008. – 352 с.
3. Прыкин Б.В. Глобальная экономика – ключ к самосохранению. Деятельность эколого-экономических систем. – М.: ЮНИТИ-ДАНА. 2003. – 335 с.
4. Хвесик М.А., Голян В.А. Институциональная модель природокористування в умовах глобальних викликів: Монографія. – К.: Кондор, 2007. – 480 с.
5. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Ю.В. Яковец. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика». – 2003. – 411 с.
6. <http://data.worldbank.org/indicator>

РЕЗЮМЕ

Метою роботи є аналіз еколого-економічного розвитку країн. В роботі розглянуті особливості переходу до еколого-економічного розвитку країн різних груп за рівнем соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: еколого-економічний розвиток, енергоспоживання, екологічні показники.

РЕЗЮМЕ

Целью работы является анализ эколого-экономического развития стран. В работе рассмотрены особенности перехода к эколого-экономическому развитию стран разных групп по уровню социально-экономического развития.

Ключевые слова: эколого-экономическое развитие, энергопотребление, экологические показатели.

SUMMARY

The objective is ecological and economic development. In operation the switch to eco-economic development of different groups in terms of socio-economic development.

Keywords: ecological and economic development, power consumption, ecological indicators.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО АУТСОРСИНГУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Дугінець Г.В., к.е.н., доц. каф. міжнародної економіки ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Постановка проблеми. В умовах сучасної глобальної фінансової кризи всі країни і їх господарюючі суб'єкти ведуть пошук нових форм міжнародної взаємодії, у число яких входить і аутсорсинг. Ефективність використання аутсорсингової стратегії підтверджується світовою практикою, яка свідчить про те, що в даний момент більш половини західних компаній використовують аутсорсинг у своїй діяльності. При цьому щорічний приріст обсягів операцій у сфері міжнародного аутсорсингу в 2005 - 2009 р. становив близько 30%.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження міжнародного аутсорсингу знайшли відображення в роботах іноземних вчених М.Аміті, Дж.Брайана, С.Календжяна, А.Шеянова та інших. На жаль, у вітчизняних наукових виданнях лише незначну кількість статей присвячено дослідженню всіх напрямів розвитку міжнародного аутсорсингу. До того ж питання розвитку міжнародного аутсорсингу в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи підкреслює актуальність вибраної теми дослідження.

Таким чином, **метою дослідження** є визначення особливостей розвитку ринку міжнародного аутсорсингу в сучасних умовах.

Викладання основного матеріалу. Феномен аутсорсингу, виникнувши кілька десятиліть тому, стрімко розвивається, і інтерес до нього з кожним роком лише збільшується. Яскравим підтвердженням тому є не тільки кількість угод, що укладаються щорічно як в рамках міжнародного, так і внутрішньокраїнового аутсорсингу, а й дедалі зростаюча кількість публікацій, присвячених цьому феномену. Варто зазначити, однак, що більша частина даних публікацій носить не теоретичний, а інформаційний та прикладний характер.

Цілком зрозуміло, що виникнення і розвитку міжнародного аутсорсингу нерозривно пов'язане з історією виникнення аутсорсингу внутрішньокраїнового, головною причиною появи якого справедливо вважається прагнення підприємств до отримання нових конкурентних переваг. Історія свідчить, що підприємства 19-20 ст. мали здебільшого вертикально інтегровану структуру, яка намагалася увібрати в себе все: від видобутку сировини і виробництва з нього готового продукту до доставки цього товару своєму роздрібному торговцю.

Подібні компанії, як правило, мали власний транспортний комплекс, свій штат юристів, адвокатів, бухгалтерів тощо, тобто були більш ніж самодостатніми і автономними. Вважалось, що концепція диверсифікації, яка набула особливої популярності у 50-60-ті роки ХХ століття, сприяє розширенню корпоративної бази та отриманню вигоди від економіки масштабів. Диверсифікуючи, компанії сподівалися зберегти свої доходи, не дивлячись на те, що неминучі в цьому випадку зростання та укрупнення компанії вимагали додаткових ресурсів у сфері менеджменту. У результаті, організації, які прагнули конкурувати на міжнародному рівні, в 70-80-х рр.. ХХ століття були поставлені в скрутне становище внаслідок роздутих управлінських структур.

Додатковим чинником, який вплинув на те, що багато підприємств стали шукати нові шляхи отримання конкурентних переваг, стали зміни «тимчасових» рамок, у яких оперують господарюючі суб'єкти. По-перше слід відзначити стрімкий розвиток науки і техніки. Це призвело до того, що змінилися і стали більш «швидкісними» засоби зв'язку та комунікації. По-друге, глобалізація світової економіки та все більша залученість кожного господарюючого суб'єкта в цій процес призвели до того, що стиль ведення бізнесу, який був характерний ще в середині 20 ст., коли підприємства мали достатню кількість часу для прийняття «неспішних» рішень практично будь-якого профілю, став неспроможний. У зв'язку з цим підприємства прагнули такої організації своєї діяльності, яка б дозволила створити конкурентоспроможну платформу їх управління та господарювання. І одним із елементів цього є підтримання конкурентоспроможності кожного підрозділу і кожного виду діяльності даного підприємства.

У зв'язку з вищевказаними фактами все більшу увагу поступово починають приділяти ідеї розчленування всіх процесів, які відбуваються у рамках господарюючого суб'єкта, на основні та